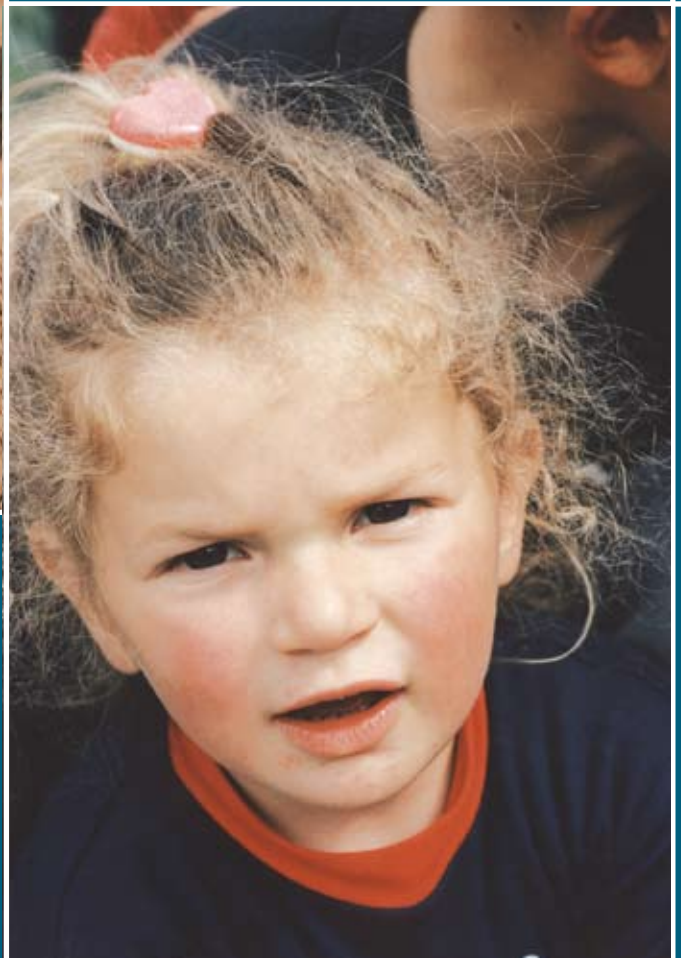

5 години МЦМС на Косово

5 години МЦМС на Косово

1999-2004

Македонски центар за меѓународна соработка

СОДРЖИНА

Порака од МЦМС

5

Косовска криза

7

Првото присуство на МЦМС на Косово

11

Поддршка на земјоделството

16

МЦМС продолжи со развојни програми

19

Јакнење на партнерите на Косово

27

На Косово нè паметат по добро

30

Статистички податоци

34

Финансиски извештаи

35

Организација

36

Рекоа за нас

38

Порака од МЦМС

Првата активност во Косово на Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) беше на 28 јуни 1999 година, со помош во Драгаш, по што следуваше воспоставување на канцеларијата во Ѓаковица на 15 јули 1999 година.

МЦМС во Косово? Зошто?

Во април 1999 година на повик на Ел хилал, МЦМС се вклучи во помошта на раселените лица во „ничијата земја“ меѓу Косово и Македонија. Од таа точка, па во текот на целата косовска криза, МЦМС беше една од водечките организации во справувањето со последиците на косовската криза по Македонија: бегалците и политичката нестабилност. Таквата вклученост на МЦМС му обезбеди можност да ја гледа не само заканата за политичката стабилност од големиот број бегалци, туку да ја види и човечката трагедија во средината на таа криза.

Тоа не беа бегалци од Косово, туку луѓе, наши соседи во неволја. И без разлика на политичките или етничките или кои било разлики, треба да им се помогне на луѓето, на нашите соседи во неволја.

По тоа беше природна одлуката на МЦМС да им помогне на соседите и во нивната земја, во Косово. И да ја следи својата улога на „кршач на мразот“ во односите меѓу два соседи и на предрасудите коишто владеат.

Организација од Македонија помага во Косово, со мешани тимови од Македонија и од Косово, и од етнички Македонци и од етнички Албанци и од Македонија и од Косово. И тимови способни да работат и со Косовците етнички Албанци и неалбанци (пред сè Горани). И да работат во подрачја најжестокото погодени од војната, како Ѓаковица или Мала Круша во Призрен.

Во 2001 година, следејќи го својот принцип на развој на локалните капацитети, своето оперативно присуство го трансформира во партнерство со три организации. Две од нив произлегоа од тимот на МЦМС во Ѓаковица: Косовскиот развоен центар и Косовските женски иницијативи.

Во поминатите години може да посведочиме за големата пожртвуваност на многу луѓе во обновата на Косово, но и многу пријателства на сите нивоа. Сигурен сум дека многу од вклучените луѓе се поддржувачи на пријателството на луѓето од Македонија и од Косово. Тоа е нашиот мал придонес во мирот и стабилноста, развојот и градењето добри односи.

Сашо Клековски
Извршен директор

Изјава за мисијата

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) е организација на граѓанското општество што работи во областа на одржливиот развој, градење на свеста и на социјално-хуманитарната (основна) помош.

Целта на МЦМС е поттикнување, поддршка и развој на локални, национални и меѓународни иницијативи за унапредување на одржливиот развој на човечките ресурси во Македонија и надвор од неа.

За остварување на целите и задачите МЦМС ги мобилизира и ги организира човечките ресурси, финансиските и материјалните средства, како во земјата, така и во странство.

МЦМС за активностите обезбедува средства од повеќе агенции на Светскиот совет на црквите и од владини и меѓународни организации.

ЦЕЛИ, СЕКТОРИ И МЕТОДИ

Стратешки цели на МЦМС се:

- промоција на мирот;
- понатамошен развој на граѓанското општество;
- помош на групи во потреба.

МЦМС е активен во следниве сектори:

- водоснабдување и санитација;
- рурален развој;
- образование;
- вработување и генерирање приходи;
- граѓанско општество и демократизација;
- итна помош.

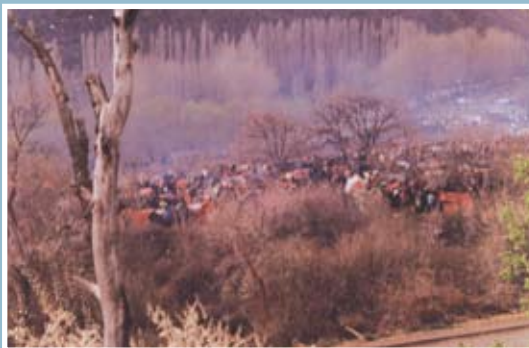
МЦМС активностите ги остварува преку:

- поддршка на проекти;
- обука и совети;
- информации;
- застапување и лобирање;
- раководење.

МЦМС е презапишан во регистарот на здруженијата на граѓани и фондации во Основниот суд – Скопје 1, под регистарски број 492, со решение бр. 434/99 од 06.10.1999 година. Матичен број 4878256. Единствен матичен број 4030994180119.

➤ Учењето е неизбежно и во тешки услови

➤ Првиот бран на бегалци на граничниот премин Блаце

КОСОВСКА КРИЗА

Кризата на Косово во 1999 година неминовно ја опфати и Македонија, која прифати околу 350.000 бегалци од Косово. Македонскиот центар за меѓународна соработка уште пред започнувањето на кризата во регионот се обиде да направи одредени предвидувања со кои подготвено ќе одговори на евентуалните барања и потреби на сите вклучени субјекти во кризата. Но, големиот бран бегалци ги зафати неподготвени не само хуманитарните организации, туку и државните институции. Во Македонија се појави страв и загриженост од можно прелевање на кризата во земјата.

Во согласност со својата генерална политика и стратегија, МЦМС итно реагираше. Кон крајот на март 1999 година беше подготвен Планот за итни операции „Прибежиште Македонија“. Планот започна да се спроведува во почетокот на април 1999 година.

Со планот беа предвидени повеќе задачи: воспоставување подготвеност за релевантни и реални активности кои би се спровеле во случај на негативен развој на ситуацијата; поддршка на основните потреби на бегалците згрижени во семејства домаќини и кампови; поддршка на маргинализираните групи; зајакнување на човечките капацитети за препознавање на заедничките вредности и приоритети; придонес во промоцијата на националната стабилност и заштита на бегалците преку намалување на меѓуетничките тензии меѓу македонските граѓани. МЦМС реагираше брзо на бегалскиот бран на граничните премини. Во првата недела од кризата МЦМС дистрибуира доволно храна за 40.000 бегалци и ја координираше помошта на партнерските организации што пристигнуваше од нивните земји по воздушен и копнен пат (Diakonisches Werk од Германија, DanChurch Aid од Данска и Norwegian Church Aid од Норвешка).

Со одобрение на Министерството за труд и социјална политика и согласност на Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации, МЦМС го презеде раководењето со бегалскиот камп кај селото Радуша. Исто така, презеде низа активности за решавање на водоснабдувањето и санитацијата во камповите Радуша и Бојане. Исто така, МЦМС го изгради целиот санитарен систем, ги организира отстранувањето на тврдиот отпад и изградбата на дренажниот систем низ камповите кај Чегране.

И покрај 14-те отворени бегалски кампови, поголем дел од бегалците (околу 170.000) беа сместени кај семејства домаќини. МЦМС обезбеди помош за околу 50.000 корисници месечно (во период од пет месеци), од кои 26.000 бегалци и членови на семејства домаќини, вклучувајќи 2.000 бебиња, како и 24.000 социјално загрозуени лица.

➤ МЦМС изгради водоснабдителен систем во Радуша, Скопје

МЦМС успеа да поттикне заедничка акција на локалните граѓански организации, што беше двојна вредност. Локалните НВО беа најважниот “канал” за поддршка на бегалците. Благодареејќи на нив, како Ел хилал, беше обезбедено сместување за околу две третини од вкупниот број на бегалци. Можеби најважно беше воспоставување НВО координација со цел да се обезбеди помош за сите луѓе, без разлика на нивната етничка или верска припадност. Како резултат на таа соработка, на пример, ромската организација Месечина од Гостивар помагаше на бегалците етнички Албанци, а имаше и обратни случаи.

8

➤ На граничниот премин Блаце (од лево кон десно) Сашо Клековски, Кристијан Балслев-Олесен, генерален секретар на ДЦА и Пол Нилсен, тогашен министер за развој на Данска

➤ Околу 170.000 бегалци беа сместени во семејства домаќини

➤ Кампот Чегране

Организации вклучени во дистрибуцијата на хуманитарната помош

Хуманитарно добротворно здружение на Ромите Месечина – Гостивар, со ограноците во Дебар и Кичево

Хуманитарна организација „Ел хилал“ – Скопје, со ограноците во Куманово, Тетово и Гостивар

Хуманитарна (ромска) организација Мир – Скопје

Хуманитарна (ромска) организација Хомос – Скопје

Центар на ромска заедница Дром – Куманово

Сојуз на Македонци со исламска религија – Скопје

Хуманитарно добротворно здружение Мајка Тереза – Струга

Сојуз на Албанската жена во Македонија – Тетово, со огранокот во Гостивар

Организација на жени – Пробиштип

Здружение на самохрани родители Надеж - Кочани

Здружение на самохрани мајки – Штип

Здружение на жени Србинки во РМ – Скопје

Хуманитарна организација (на битолската епархија на МПЦ)

Воскресение – Битола

Евангелско-методистичка црква – Струмица

Хуманитарно здружение на Ромите во РМ Сонце – Тетово

➤ Канцеларија во Ѓаковица, од каде беа водени сите активности

ПРВОТО ПРИСУСТВО НА МЦМС НА КОСОВО

Кон крајот на месец јуни 1999 година, МЦМС се одлучи активно да работи, а не само да зборува за добрососедство и регионална соработка, правејќи го првиот чекор надвор од Македонија, со програмата Обновување на животот во Косово. Целта беше да се поттикнат мирољубиви и праведни решенија за постојните разлики и унапредување на добрососедството, соработката и мирниот соживот меѓу сите кои живеат во Косово и во регионот. Со програмата се поддржуваа заедниците во обновувањето на животот по конфликтот, преку поправка на живеалишта и друга инфраструктура, обезбедување храна, поддршка на земјоделието, создавање основи за генерирање приходи и поддршка на локалните граѓански организации. За таа цел, МЦМС отвори локални канцеларии во Гаковица и Драгаш, со персонал од 20 лица.

Програмата Обновување на животот во Косово се спроведуваше во југозападниот дел на Косово, односно во 43 села од општините Гаковица, Ораховац, Призрен и Драгаш. Одредени активности, како што се развојот на граѓанското општество и поддршката на медиумите, се одвиваа на целата територија на Косово. Со поддршката беа опфатени околу 48,700 корисници.

➤ Жак Вилемсе и Карел Рихтерс, членови на Конзорциумот за Македонија и Сашо Клековски од МЦМС на работна посета на Косово

11

➤ Членовите на УО на МЦМС во посета на едно семејство во Гаковица

Реконструкција на куќи

Најголема активност на МЦМС во Косово беше обезбедувањето живеалишта за бегалците кои се враќаа во своите домови. Помошта се состоеше од: привремени засолништа, реконструкција на куќите и обезбедување монтажни живеалишта.

Бегалците кои се враќаа дома немаа елементарни услови за живот, ниту покрив над главата, а бидејќи се приближуваше зимата, требаше да се обезбедат привремени живеалишта или реконструкција на куќите со помали оштетувања.

МЦМС за 171 семејство обезбеди помош во шатори, кревети, душеци, чаршави и ќебиња. Оваа помош беше обезбедена од Акција на црквите заедно (АЦТ).

Најинтензивна беше активноста за реконструкција на куќите која опфаќаше цврст покрив, две соби, кујна, купатило, снабдување со вода и струја. МЦМС во текот на 1999 и 2000 година поддржа 160 семејства кои живеат во 151 куќа, во 11 села и градското подрачје на Ѓаковица, како и сите 27 семејства со оштетени куќи во општината Драгаш. Селекцијата беше направена во соработка со селските одбори, а за случаите во општините Драгаш и Ѓаковица во консултација со општинските власти. За згрижување на семејствата чии куќи беа класифицирани во категоријата 5 (куќи што не можат да се реконструираат), МЦМС во соработка со другите партнери на АЦТ во Косово обезбеди 136 монтажни куќи што беа испорачани и монтирани пред доаѓањето на зимата.

➤ Луѓето се снаоѓаат за да преживеат во тешките моменти после војната

12

➤ Ѓаковица во првите денови по војната

➤ Дистрибуција на градежен материјал за обнова на живеалиштата

Изградба на унишѐено село

Шефќет Брахимај е агроном, директор на земјоделската задруга во неговото село. Ако не ви каже некој дека има 50 години, ќе се восхитувате на подвижноста на „барем 70 години стариот“ Шефќет. Комбинацијата од лицето полно со брчки и силното и подвижно тело ќе ви стане логично откако ќе дознаете дека неговото село речиси седум години било конфликтно подрачје.

Шќипоња (Орел), како што сега го викаат, или Јабланица, како што го викаа до доаѓањето на мирот, е ѓаковичко село со 131 куќа, со околу илјада жители. Во март 1997 година било жестоко гранатирано. Селаните останале во него до крајот на војната, иако при нападот, нивните куќи, до една, биле оштетени.

Тие не го напуштија селото ниту по завршувањето на борбите во 1999 година и покрај немањето основни услови за живот. Најголемиот број од тракторите им се целосно уништени, а малкуте од нив што „преживеале“ се оштетени. До крајот на годината беа поправени 22 трактора.

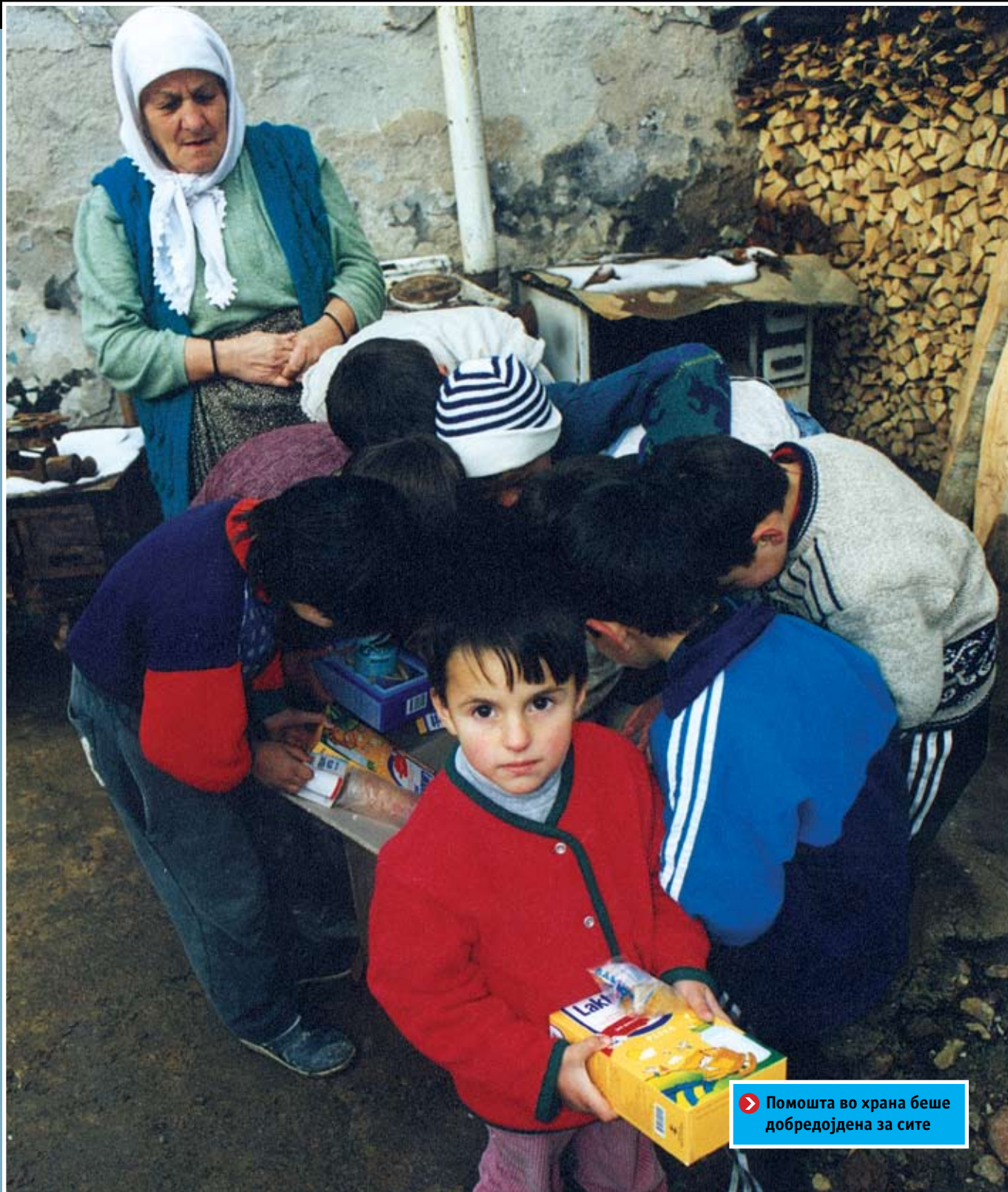
Градежните работи беа и причината зошто тоа декемвриско утро се упативме кон ова село. Бидејќи со реконструкцијата на куќите сè уште не е започнато, најголемиот дел од селаните зимата ги затекна под шатори. Со нас беше и инженерот од Албанија, кој требаше да организира демонстрирање на подигање монтажна куќа пред селаните, кои подоцна сами би ги монтирале.

Се упативме кон куќата на Шефќет. Во дворот стоеше „старецот“ со неколку други селани. Инженерот Пиро веднаш се изгуби зад сидовите на едната од двете разрушени куќи во дворот. Оттаму се слушаа удари на чекан. Неколку момчиња веќе започнале со монтирањето на монтажната куќа наменета за семејството на братот на Шефќет. Материјалите за монтажните куќи беа пристигнати, а момчињата веќе беа започнале со склопувањето на штиците и таблите, дали од нестрпливост, дали поради веќе дојдениот студ. Додека бевме во дворот, постојано околу нас се вртеа пилиња. И тие Шефќет ги доби од МЦМС. Самото спомнување на идејата за делење пилиња кај многумина предизвикуваше смеење, но реакцијата на селаните покажа дека, сепак, таа е многу практична. Па, тие секојдневно добиваат јајца.

Шќипоња или Јабланица, ја оставивме зад себе, низ друг пат, сега низ планините, пат преполн со разновидни чаури, останати од времето на уривањето.

➤ Децата му се радуваат на новиот дом

➤ Помошта во храна беше
добредојдена за сите

Помош во храна

МЦМС започна и со дистрибуција на храна, при што опфати 43 села. Во периодот август-октомври 1999 година, беа направени месечни дистрибуции на пакети со храна и со хигиенски производи, од залихите на АЦТ што беа донесени од Албанија. Во ноември и декември за селата во регионот на Гаковица и самиот град се организира дистрибуција од Македонија, додека за сите 36 села од регионот на Драгаш беа подготвени „зимски“ пакети и се изврши еднократна дистрибуција на помошта.

Селошо Сеноц го преживеа најтешкошо

„МЦМС е првата организација која го помогна селото. На почетокот тоа беше помош во храна, облека и хигиенски производи, а подоцна започна и со дистрибуција на градежен материјал и пакети со алати. Помошта беше неопходна за почеток на еден нормален живот, бидејќи оштетувањата во селото, беа големи, околу 90%“, ни кажа Фаредин Красниќи, претседател на селото.

Селото има околу 900 жители. Бидејќи работите со реконструкцијата започнаа малку доцна пристигна зимата со што беше отежната дистрибуцијата на градежен материјал. Во селото се изгради домот на културата и едно игралиште за децата. Некои од куќите од 4 категорија сè уште не се реконструирани. Повеќето од селаните се занимаваат со земјоделство, додека другите се на печалба.

„Кога напролет започнаа воените дејства, населението избега од селото, останаа многу малку. Во јуни се вратија сите. Мојата куќа беше уништена потполно и скоро четири месеци спиевме надвор под шатор. Кога врнеше водата, ни влегуваше внатре. Но човекот издржува сè“, ни рече Фаредин на крајот на разговорот.

➤ Дистрибуција на храна во село Рестелица, Драгаш

➤ Пакети со храна за жителите на селото Сеноц

ПОДДРШКА НА ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО

Активностите во полето на земјоделието опфатија повеќе аспекти. Поддршка во земјоделието беше обезбедена преку дистрибуција на кокошки-несилки, сточна храна, разни земјоделски алатки и со поправка на трактори.

Помошта во поправка на трактори и земјоделски алати се изврши во соработка со партнерот на МЦМС, Дијаконише верк (Diakonisches Werk) од Германија. Идентификацијата е направена во селата од регионот на Гаковица и Драгаш. Во две села беа отворени сервиси за поправка. МЦМС потпиша договор со сопственикот на сервисот со кој се обврзува тој дека ќе ги компензира средствата вложени во неговиот сервис со потребната работа за поправка во интерес на заедницата. Кон крајот на јули 2000 година беше извршена идентификација на 200 корисници на земјоделска механизација од 23 села од југозападниот дел на Косово и одобри помош за поправка на околу 150 оштетени трактори, 50 мултикултиватори и 6 комбајни.

Во текот на мај 2000 година беше дистрибуирана помош за 200 семејства населени во 16 села од општина Штрпце, од кои 11 се населени со етнички Срби, а 5 со етнички Албанци. Тие добија помош во сточна храна, вештачко ѓубриво и кокошки-несилки. Ова придонесе да се задоволат основните потреби на населението кое живее изолирано со недоволни сопствени ресурси. Во најголем број, населението се занимавало со сточарство. Меѓутоа, речиси двегодишната изолираност, посебно на населените места каде што живеат етнички Срби, од останатиот дел на Косово им создаваше тешкотии на жителите. Неможноста да се тргува со стоката ги натерало сите сточари да заколат најголем дел од добитокот што го одгледувале за продажба. Освен тоа, од Штрпце се повлекле сите меѓународни организации кои главно обезбедувале помош во храна. За да ја дистрибуира помошта, МЦМС разви соработка со локалните власти и граѓанските организации во Штрпце. Тие беа одговорни за идентификацијата на корисниците на помошта и за финалната дистрибуција.

➤ Во југозападниот дел на Косово беше извршена поправка на околу 150 оштетени трактори, 50 мултикултиватори и 6 комбајни

➤ Дистрибуција на помош за селата населени со етнички Срби

Со волја и желба, до големи резултати

Во текот на првата посета на Гаковица, МЦМС идентификува една фабрика за производство на млеко, во селото Шеремет. Состојбата по војната беше многу тешка, околу 80% од објектот и машините беа уништени. МЦМС на сопственикот на фабриката, Сали Голај, му одобри помош во вредност од 75.000 евра за започнување на производството, која потоа се враќаше во испорака на млечни производи во училиштата и социјалните установи.

„Во семејството немавме надеж дека ќе продолжиме со работата. Единствената надеж беше некој да ни помогне. И во тој момент се појави МЦМС, кој ни даде шанса за да почнеме со работа. Средствата беа доволни за да се вратиме во некогашната состојба. Во април 2000 година ја активиравме фабриката. Тоа беше големо задоволство за нас, но и за целиот регион“, ни рече Сали.

На почетокот во фабриката беа вработени пет лица, додека денес се 14. Бројот на фармерите од кои го откупуваат млекото од ден на ден расте. Денес стигнале до бројка од околу 100. Побарувачката на пазарот исто така расте, но не на задоволувачко ниво поради актуелната економска политика. Во фабриката се произведуваат скоро сите млечни производи, со преработка на околу 1400 литри млеко.

„Се надеваме дека со текот на времето ќе ја подобриме технологијата во фабриката, па затоа и секоја година се инвестира во нови машини. Со тоа ќе го зголемиме производството, што е можност за нови вработувања во нашиот регион“, ни кажа на крајот на разговорот Сали.

Помош и за еџничките Срби

По четири години по првата посета на МЦМС во Брезовица и Штрпце, дојдовме да ги посетиме овие луѓе, чиј живот не е многу сменет оттогаш. Луѓето нè гледаа чудно, малку изненадено. Кога им кажавме дека сме од МЦМС, се сетија на помошта која ја дистрибуиравме во тоа време. Го побаравме Драгољуб, кој тогаш беше одговорен за дистрибуцијата на помошта до корисниците. Неговата куќа се наоѓаше покрај патот за Призрен. Драгољуб излезе од куќата и малку збунето не гледаше. Се поздравивме и кога ете, Драгољуб нè препозна.

- „Што вие навака, ние мислевме дека нè забравивте“, рече Драгољуб со насмевка. „Населението е многу благодарно за примената помош. Прашуваат, каде се луѓето кои ни помагаа тогаш. Не нè забораваја луѓето од Македонија, во тие тешки моменти. Други организации не помогнаа во нашето село. За време на конфликтот беше многу лошо, а по војната не можевме да излеземе од селото. Бевме отсечени од светот. Немавме ни бензин за мотокултиваторите“, зборуваше Драгољуб додека пиевме кафе во дворот.

Тој раскажуваше како сега луѓето повеќе работат во меѓународни организации, а многу малку се занимаваат со земјоделие. Многу малку им останува за продажба на продуктите. Тој рече дека сè уште има раселени лица. Во Брезовица има околу седумстотини жители и триста раселени лица.

Се разделивме од Драгољуб и од Брезовица. По патот постојано сообраќаа возила на косовската полиција. Се надеваме дека овие луѓе ќе го најдат нивниот мир.

➤ Млекарата „Голај“ денес е пример за успешно работење

➤ Драгољуб не ги забравил пријателите од Македонија

ПОДДРШКА НА МЕДИУМИТЕ

МЦМС го поддржа редакцискиот одбор на приштинскиот неделник „Зери“, кој се соочуваше со проблемот на немање соодветна техничка опрема за редовна работа. Со проектот се овозможи понатамошно издавање на неделникот, како и публикување на дневниот весник „Зери“, за подобро информирање на јавноста за актуелните настани.

Во почетокот на јуни 2000 година, МЦМС заедно со граѓанската организација од Гаковица „Ние сме со вас“ почна да го спроведува проектот „Обука за новинари“. Тоа предвидуваше поддршка на медиумите во Косово преку организирање обука за новинари, со што би се придонело кон развојот и јакнењето на граѓанското општество и демократизацијата. Обуката се одвиваше во две фази: обука на обучувачи и школа за млади новинари.

Во првата фаза се одржа 12-дневен курс за 15 искусни новинари од регионот, во Неум, и во Сараево, од 17 до 28 јуни. Вториот дел опфати формирање центар за обука на млади новинари од Гаковица.

ГЕНЕРИРАЊЕ ПРИХОДИ

Во овој дел беше поддржана фабриката за производство на цигли ИМН од Гаковица, која вработуваше 220 лица. Производството во оваа фабрика беше обновено во текот на ноември 1999 година, а помошта што ја обезбеди МЦМС беше исплатена во производи, што се употребија за градба на куќи.

Во периодот 1999-2000 година, освен итната помош, беа спроведени и активности за водоснабдување на селата, дистрибуција на земјоделски репроматеријали за пролетната и есенската сеидба, а беа набавени и стелни крави за 165 семејства и за Здружението на млекопроизводителите во Гаковица.

Сите овие активности придонесоа за закрепнување на селата по конфликтот и обновување на нивните продуктивни капацитети, главно во областа на земјоделството, бидејќи се работи за рурално подрачје. МЦМС, како и во другите свои програми, се водеше од потребите на луѓето и се обидуваше да ја дизајнира помошта согласно со тие потреби. Една од најуспешно оценетите методологии беше употребата на ваучери за земјоделски репро-материјали, со кои фармерските семејства можеа да одберат продукти кои им се најпотребни од локални земјоделски аптеки.

➤ Фабриката за производство на цигли ИМН во Гаковица

МЦМС ПРОДОЛЖИ СО РАЗВОЈНИ ПРОГРАМИ

2001-2002

Со завршувањето на фазата на итност и стекнатото искуство, МЦМС започна развојна програма, целосно реализирана преку локални здруженија на граѓани (ЗГ). Во текот на 2001-2002 година се спроведе програмата Транзиција на Косово (ТКС).

МЦМС идентификува три такви партнери на Косово, коишто продолжија и го следеа ангажманот и достигнувањата на МЦМС на Косово: Ние сме со Вас (НССВ), Косовски развоен центар (КРЦ) и Косовска женска иницијатива (КЖИ). Секоја од нив се фокусира и беше одговорна за различни делови на програмата. Во тој контекст, МЦМС го продолжи своето присуство на Косово како врска, за да обезбеди: постепена трансформација на програмите од итни кон развојни; спроведување од локални ЗГ, наместо од МЦМС; соодветна помош и водење на локалните ЗГ, како и градење на нивниот капацитет; обезбедување соодветно продолжение на претходните активности кои локалните ЗГ не ќе можат да ги покријат во целост (пр. областа Драгаш).

Во рамките на програмата ТКС се одобрија и се спроведоа активности од 47 проекти.

Една од главните вредности од вклученоста на МЦМС во оваа програма е оспособувањето на локалните партнерски ЗГ во Косово.

Во тие рамки, во мај 2002 година се спроведе обука за раководење со проектен циклус, со цел да се обезбедат основните знаења за фазите на проектот, за да се воспостави соодветен систем за раководење со проекти во овие организации. Целна група на обуката беа вработените во локалните ЗГ коишто се и директни спроведувачи на активностите на програмата ТКС. На обуката учествуваа 12 лица, вработени и активисти на организациите, а се спроведе во Митровица од двајца обучувачи од МЦМС.

Втора активност во овој дел беше проектот Обука за институционален развој и организациско јакнење (ИР/ОЈ) за локалните партнери. Со проектот се спроведе обука за раководствата на локалните партнери на Косово, кои се запознаа со методологија за поефикасно раководење со организациите. Обуката се спроведе во месец јули, а учествуваа вкупно 11 лица.

➤ Земјоделците споделуваат искуства

➤ Обука за локални здруженија

НИЕ СМЕ СО ВАС

Невладината организација „Ние сме со вас“ се основа во јули 1999 година, веднаш по војната на Косово. Во организацијата беа вклучени професионалци од разни области.

Мисија

ЗГ „Ние сме со вас“ со нејзините активности го поддржува концептот на развојот на демократскиот менталитет и култура, каде што граѓанинот со креативните идеи и способности е во состојба да придонесе за социјалната и економската благосостојба на поединецот и заедницата.

Борбата за толерантно, демократско и мирољубиво општество е и ќе биде постојан стремеж на организацијата.

Целите на организацијата се: иницирање и поддршка на локалните иницијативи; развој на цивилното општество и демократската култура; создавање предуслови за мултиетнички дијалог; здравствена, образовна и културна едукација; средување на околината и промоција на потребите за здрава и квалитетна храна.

Организацијата реализира активности како организирање семинари, предавања, промоција и развој на тренинзи за проекти на цивилното општество; објавување лифлети, постери, брошури со едукативен карактер; организирање летни едукативни кампови за млади; сензибилизирање и градење свест на јавноста за заштита на околината; организирање концерти, изложби и културни вечери; иницирање и поддршка на проекти со развоен карактер.

Целна група

Млади, жени, лица со посебни потреби, националности и професионални поединци.

Организацијата за периодот на нејзиното постоење реализира многубројни проекти. Од нив би издвоиле неколку, како: „Реинтеграција на поранешните борци на ОВК во цивилниот живот“, каде што на 168 поранешни борци им беше овозможена адаптација и реинтеграција во цивилниот живот. Беа спроведени курсеви за компјутери, за англиски јазик, за психо-социјална помош, за занаетчиски вештини и друго. „Сексуално воспитување на малолетници“ е проект кој траеше шест месеци и беше спроведен во неколку градови и села. Во проектот двајца ангажирани лекари успеаја преку предавања, брошури и директни контакти да спроведат сексуално воспитување на малолетниците, придонесувајќи за борбата против вештачките и незаконските абортуси и планирањето на сексуалниот живот кај младите; „Новинарската етика и слободата на печатот“ е дводневен семинар каде

➤ Нови знаења за подобро реализирање на проектите во пракса

што учество зеда 20 новинари и каде што излагачи беа истакнати косовски новинари. Присутните на семинарот се сложија дека слободата на печатот во Косово е загрозна.

Ние сме со вас (НССВ) беше одговорна за институционалниот развој и организациското јакнење на ЗГ. Беа спроведени пет обуки за локалните ЗГ од регионот на Ораховец, Малишево, Дечани, Клина и Скендерај; издадени се пет броја на билтенот за граѓанско општество, а беа спроведувани и три проекти за лобирање и застапување: Коалиција и мрежа на ЗГ (креирање мрежа на соработка помеѓу ЗГ од регионот на југозападно Косово); Законска рамка за ЗГ (запознавање на ЗГ со основните начела на законската рамка за ЗГ на Косово); Јавни трибини за даночна политика за ЗГ (информирање на ЗГ за новата даночна политика на Косово, како и запознавање на ЗГ за нивните обврски и одговорности спрема Централната фискална власт на Косово); и Микропроектно финансирање на локални ЗГ (беа доделени десет микрогрантови за ЗГ од југозападно Косово).

Со обуки го повеќе знаење

Од 18 до 22 јуни 2002 година, во Дечане, се одржа обука за раководење со проектен циклус, на која учествуваа 15 учесници од граѓански организации на Дечане.

На обуката беа третираны стандардните теми, како: планирање и значење на планираното; креирање дрво на цели, групирање на проблемите, селекција на стратегија/логика на интервенција, анализа на приходите и трошоците, финансиска одржливост, алокација на ресурси, методи на воспоставување систем за набљудување проектен циклус итн.

„Поминав убави работни денови, мислам дека со доаѓање на вакви обуки, знаењето сè повеќе се проширува,“ ни рече Астрит Басриу од Здружението на граѓани „Нова епоха“ од Дечани. „Презентацијата беше многу успешна и блиска до нас. Останува на нас тоа што го слушнавме да го спроведеме во нашите организации. Зборувам лично за мене, бидејќи немам искуство во пишувањето проекти“, ни кажа тој.

„Организацијата каде што членувам сметаше дека треба да ме прати на оваа обука за да се вклучам во повеќе проекти. Очекувањата беа истите, кои може да ги имаш пред секоја обука. Да дознаеш нешто ново, да претпоставиш дека тоа што го знаеш ќе го канализираш на некој начин, дека ќе добиеш одговор на сите прашања и нејасноти,“ ни рече на крајот на обуката Лумније Јусуфи од „Семејни совети“, од Дечане.

Обуката ја спроведоа Беким Сејдиу (ФКШЦ), Арнор Пула (ФИД), Арта Жерка (Институт Исток-Запад) и Луан Гола (Ние сме со вас).

➤ Обука за активисти на граѓанските здруженија

➤ Учесниците на обуките очекуваат одговори на многу прашања

КОСОВСКИ РАЗВОЕН ЦЕНТАР

Косовскиот развоен центар (КРЦ) претставува граѓанска и непрофитабилна организација која беше основана во 2001 година од страна на локална иницијатива и која беше поддржана од МЦМС и ИЦЦО. Косовскиот развоен центар е регистриран во УНМИК под регистарски број 510105-8. Структурата на менаџментот е составена од: собрание, одбор, извршен директор, соработници на проект, администратор, сметководител. Исто така, во зависност од потребите, за определени проекти се вклучуваат и помлади соработници на проекти.

Цел на Организацијата:

Стратешки цели на КРЦ се:

- подобрување на социјалната и економската положба на земјоделството во Косово;
- развој на граѓанското општество;
- дистрибуција на помош на групи кои имаат потреба од тоа.

КРЦ дејствува во следните сектори:

- развој на руралните средини;
- вработување и генерирање приходи;
- граѓанско општество и демократија;
- информирање и публикации.

Област(и) на интервенција (број на опфатени сектори, локални самоуправи, села):

КРЦ главно е активна во југозападниот дел на Косово, но и во други региони во Косово.

КРЦ покрива села од 15 локални самоуправи: Призрен, Ораховац, Џаковица, Драгаш, Истиој, Дечан, Пеќ, Виџина, Скендерај, Дренас и Вучитрна.

Вид интервенција (краток опис на советодавните и останатите активности):

Главните производи и услуги коишто ти нуди КРЦ вклучуваат:

- зголемување на побарувачката од услуги;
- тренингови во помала вредност за
  - а) иницијативи за развој на заедници и
  - б) зајакнување на соработката;
- развој на капацитетот на локалните здруженија преку тренинзи и курсеви;
- организациона поддршка за земјоделски здруженија;
- размена на информации за руралниот развој;
- информирање (преку брошури и информатори);
- размена на информации за земјоделскиот сектор;
- застапување и лобирање за заштитата на правата на попро-

➤ На еден од состаноците на персоналот

шувачише, контрола на квалитетот на храната и поддршка за земјоделскиот сектор;

- *финансиска поддршка за развој на иницијативи преку трансџиви.*

Земјоделски семејства корисници на активностите на КРЦ:
15 локални заедници, 30 села и речиси 5000 корисници.

Целна популација (клиенти, партнери):

Земјоделски здруженија, претприемачи и индивидуални земјоделци, вдовици, малцински групи.

Косовскиот развоен центар (КРЦ) беше одговорен за спроведување активности за социо-економски развој на земјоделците во руралните средини. Беа спроведени вкупно шест обуки и беа издадени четири броја на Агробилтен наменет за индивидуалните земјоделци, здруженијата на земјоделци и земјоделските кооперативи. Се реализира и проектот Поддршка за формирање земјоделски здруженија. КРЦ ги фацилитира работилниците за процесот на формирање шест здруженијата. Беше дадена и техничка помош за фармери, кои се оспособија за успешно раководење со фарми и зголемување на производството.

Примерот на Хасан треба да го следат и другите фармери

Хасан Халили од селото Бец, Гаковица, се занимава со култивирање зеленчук: патлиџан, пиперка, краставици, како и компири и лубеница. Тој поседува површина од 12 хектари обработлива земја.

Со ова тој се занимава веќе 30 години. Тој ни кажа дека во минатото имало голема добивка од зеленчукот. Годинава тој садел патлиџан во оранжерија, додека на отворено - компир, пиперка, зелка, лубеница, кромид и друго.

„Со култивирање на зеленчукот на отворено имам големо искуство, додека со оранжерији започнав да се занимавам од 2000-та година. Благодарение на КРЦ, освен понудената помош во материјали, стекнав големо искуство и во култивирање на зеленчукот во оранжерији, што е многу профитабилно за семејната економија“.

Тој е задоволен од цените што ги нуди косовскиот пазар, бидејќи за време кога се пласираат производите се прави инвазија на стока од соседните земји, кои создаваат голема нервоза и штета.

„Оваа година“, истакна Хасан, „имаме големи проблеми и со временските услови, бидејќи зеленчукот што е саден на отворено е зафатен од разни болести и третманите коишто ги аплицираме се неуспешни, бидејќи постојано врне и одвреме-навреме има силно сонце, коешто создава многу последици за иницирање на болестите.“

Треба да кажеме дека примерот на овој земјоделец од Бец е пример за инспирација. Хасан со другите членови на семејството работи на поле, обезбедувајќи средства за живот за 13-членото семејство.

➤ Хасан пред неговите садници

➤ Обука за земјоделски здруженија

Inicijativa e Femrës Kosovare

➤ Децата им се радуваат на новогодишните подароци

КОСОВСКА ЖЕНСКА ИНИЦИЈАТИВА

Визија

Ние сакаме да живееме во едно општество каде што жената ќе има полова еднаквост, каде што таа ќе се еманципира и ќе се професионализира во секое поле на животот.

Мисија

Косовската женска иницијатива е граѓанска и непрофитабилна организација кој му служи на економскиот, образовниот и демократскиот развој на граѓанското општество, а особено на жената преку проекти и програми кои ја соединуваат одржливоста на секторот без профит и ја подобруваат професионалната структура.

Косовската женска иницијатива од Гаковица е граѓанска и непрофитна организација, основана во јуни 2001 година. Уште од самите нејзини почетоци се стремеше да го помогне опфаќањето на жената и младите во општествениот живот преку понуда на програми за јакнење на нивната положба, нивното образование и едукација, како и програми за економски развој, нудејќи бројни обуки за управување со нивните бизниси.

Опфаќањето на жената во општествениот живот се стреми кон помош, советување, обучување во врска со опфаќањето на родовата еднаквост во сите аспекти, а особено во полето на политиката, потоа за посредување во решавање разни конфликти во семејството и формирање младински мониторинг-групи на општинското собрание. КЖИ беше учесник во составувањето на Стратешкиот национален план за родова еднаквост, којшто сега функционира како закон по усвојувањето од Парламентот на Косово.

Програмите за образование и едукација се стремат кон освестување на жените и мониторингот во врска со нивната положба и улогата во косовското општество, како и зголемување на нивниот опфаќање во општествениот живот. Во рамките на овие програми се опфаќаат разни активности, како обука на жени и девојки за застапување, курс за албански јазик за младите Бошњаци, обука за граѓаните на Гаковица за граѓанско учество и застапување и др. Одржани се неколку тркалезни маси, дебати и семинари за правата на жените и младите и нивната улога во општеството.

КЖИ е една од најактивните граѓански организации во Гаковица и има добра соработка со различни граѓански и владини организации во Гаковица и другите општини.

Косовската женска иницијатива (КЖИ) беше одговорна за развој на граѓанското општество со фокус на женските прашања. Беа спроведувани проекти од делот за обуки за жената и семејното насилство, запознавање со наследното право и обука за

унапредување на бизнисот. Во делот за јакнење на свеста, беше спроведен проектот за интеграција на жената во општествениот живот. Беа спроведени и проекти од културата, како промоција на ракотворбите, изложба на традиционални ракотворби и изложба на плетени ракотворби.

Да ја зачуваме традицијата

Во Косово традицијата на ракотворби се негува со столетија. Традиционалните ракотворби сè уште се атрактивни за повеќето луѓе, како за Косовците, така и за странците, кои во Косово ги има во голем број. Но, овој пат, тие не беа наменети за генерирање приходи, туку имаше хуманитарен карактер.

„Идејата потекна сосем случајно. Во разговорот со една моја пријателка, ми кажа дека мајка ѝ плете, но не е задоволна со продажбата. Бидејќи се доближуваше Нова година, се мислев како да ги усреќиме децата без родители, па си реков, би можело заеднички нешто да организираме“, ни кажа Ардита Ризваноли, раководителка на проектот.

Во активноста беа вклучени жени кои се занимаваат со ракотворби. Жените потекнуваат од разни општини, а особено е битно да се спомене фактот дека во проектот беа вклучени и жени од етничките малцинства. Групите жени коишто работат на изработка на ракотворбите беа од: Голема Хоќа (регион населен со Бошњаци), Раховец, Призрен, Ѓаковица и Пеќ. Изложбата беше отворена 3 недели за време на месец ноември, во изложбената галерија „Визиони и ри 2000+“ во Ѓаковица.

Производите коишто беа изложени беа наменети за продажба, додека со собраните средства се купија подароци за деца без родители и самохрани мајки.

За време на новогодишните празници се поделија подароци за децата без родители и за самохраните мајки.

Иницијативи во Драгаш

Во рамките на програмата Транзиција на Косово (ТКС) беа поддржани и мали развојни иницијативи во Драгаш, кадешто беа спроведени осум проекти: Курсеви за англиски јазик (во организација на ЗГ Фљака) и Курсеви за компјутери (Мајка Тереза), а имаа за цел оспособување на активистите на ЗГ со основни знаења за англиски јазик и работа со компјутери. Слично, со проектот Техничка поддршка на ЗГ Ватан, се помогна новоформираната организација на горанското малцинство во Драгаш.

Водоснабдување на селата Брут и Косава, поправка на мост во с. Бачка, игралиште за деца и обнова на санитарниот јазол на амбуланатата во село Крушево, беа проекти за поддршка на развојните иницијативи за подобрување на инфраструктурата во тие села.

Здравствената едукација на жените, во организација на ЗГ Фљака, имаше за цел подигнување на свеста кај жените за здравствената состојба со цел намалување на заболувањата и смртноста кај мајките и бебињата и оспособување на жените преку разни предавања навремено да бараат здравствена заштита.

➤ Жени од различни етнички заедници учествувале во спроведувањето на проектот

Со моџоџи џоблпску го свеџоџи

Селото Бачка се наоѓа во источниот дел на општината Драгаш, на падините на планината Шара на 1.200 метри надморска височина, оддалечено околу 6 км од општинскиот центар. Селото има околу 150 куќи. Во моментот во селото се наоѓат околу 85 жители, додека за летниот период за време на годишните одмори бројката се зголемува на 900 жители, бидејќи поголемиот дел од нив по војната во Косово, како и поради економски причини, се иселени од ова село. Само мал број жители од ова село се вработени во општината. Во селото има школо во кое учат деца од прво до четврто одделение, додека децата од петто до осмо одделение учат во основното школо во с. Брод. Главно занимање и на оние жители кои останале да живеат во селото е сточарството.

Единствениот пат кој го спојува ово село со општина Драгаш води преку Бродската Река на која се наоѓа оштетениот стар мост (долг 8 м) кој не е прооден за возила.

„Во печалба отидов уште во далечната 1952 година. Имаме слаткарница таму. Нашето село е отсечено од светот. Со поправката на мостот решивме многу проблеми. Тоа е нешто неопишливо. Спас за нас. Со Албанците добро си живееме. За време на кризата доста сме им помагале. Во селото има околу 900 жители преку лето, а во зима едвај осумдесет - најстарите и тие кои си имаат работа тука. Скоро сите од селото работиме во Војводина и Србија”, ни рече Мурат Шаќири.

Вога за жиџелиџе на селоџо Косава

Селото Косава се наоѓа во северниот дел на општината Драгаш, оддалечено околу 13 км од општинскиот центар. До селото води неасфалтиран пат. Косава е ридско-рамничарско село во подножјето на Шар Планина, на околу 1.150 метри надморска висина. Селото има 110 семејства со околу 1.200 постојани жители. Жителите на ова село главно се занимаваат со сточарство. Околу 30 жители од ова село живеат и работат во странство, а околу 40 жители работат во или вон општината.

Селото има четири населби (маала) и секоја од нив има посебни сопствени водоводи и водоводни мрежи, но во ниедна од населбите нема поставено водомери.

Населбата Мејзини-тертини има околу 350 жители кои самоиницијативно се организирале со цел да се изгради резервоар.

„Во селото немаше водовод, само селски чешми, а сега има приклучок до сите куќи. Имавме голема мака. Во овие планини има големи количини води, само како да ги искористиш. Нашето маало немаше доволно вода, па носевме од другите населби. За носењето вода беа ангажирани жените или децата. Кога требаше да се земе поголемо количина, го правевме тоа ние мажите. Но и покрај тоа, немаше доволно количини за сите работи”, ни рече Веиз Шерифи, жител на селото.

Активноста на МЦМС се состоеше во финансиска поддршка за поставување хидроизолација и малтерисување на новиот резервоар, како и поврзување со цевки на резервоарот со постоечката мрежа и инсталациски и други работи.

➤ Изградбата на мостот реши неколку проблеми на жителите од село Бачка

ЈАКНЕЊЕ НА ПАРТНЕРИТЕ НА КОСОВО

Оценката на програмата Транзиција на Косово беше битна за подготовка и започнување на новата програма Јакнење на партнерите на Косово, 2003-2004 година, која во себе содржеше две главни компоненти: Јакнење на капацитетите на партнерите во Косово и Поддршка на програми на партнерите. Овие две компоненти беа вклучени кај трите локални партнери.

Во оценката на програмата се препорачува „сите три НВО со цел да ги максимизираат своите ограничени човечки и финансиски ресурси треба да развијат пофокусирани визији, мисии, цели и стратегии. Поврзани преку потребата за поголем фокус, трите НВО треба да развијат среднорочна рамка на планирање која ќе ги поврзува стратегиите и активностите со организациските цели и од која ќе можат да произлезат годишни планови и буџети.“

Косовоски развоен центар (КРЦ)

Јакнење на капацитетите

Целта на проектот беше институционалниот развој и организациското јакнење на персоналот и управувачките структури на организацијата, според скроена програма произлезена од Мисијата за оценка на потребите, спроведена во јануари 2003 година, од странски независни консултанти. Со проектот беа предвидени активности како: обука на членови на персоналот и управните структури; печатење на годишен извештај на организацијата како основа за транспарентност наспроти донаторите, целната група и други релевантни актери; надворешна оценка на организацијата, за согледување на релевантноста, ефективносот и ефикасноста на организацијата кај целната група по три годишното спроведување на активностите и годишна ревизија за 2002 и 2003 година со цел да се провери функционирањето на финансиските процедури во организацијата.

Поддршка на програми

Целта на проектот беше да се придонесе во социо-економскиот развој на фармерите во руралните подрачја.

Активностите се спроведуваа во дел од југоисточно Косово, каде што МЦМС беше активен во периодот 1999 - 2001. Тоа го опфаќа поширокиот регион на Ѓаковица, Ораховец, Призрен и општината Драгаш. Некои од активностите беа фокусирани во повеќе региони со специфична целна група од руралните подрачја (преку компонентата за земјоделие).

Косовскиот развоен центар беше одговорен за собирањето, подготовката и дисеминацијата на информациите кои се поврзани со земјоделскиот сектор во целните региони, преку агробилтенот „Фермери“. Билтенот содржеше информации за регулативата, моменталната ситуација и развојот на земјоделскиот сектор, студија на случаи (успешни стории од целниот регион), важни статистички

информации, совети за земјоделците итн. Билтенот излегуваше еднаш во три месеци, а се дистрибуира до земјоделците и други НВО. Исто така КРЦ издаде 5 брошури за разни земјоделски продукти, како што се овошје и зеленчук. Во брошурата беа опфатени информации за специфичноста на производот, условите за негово производство и друго, а за сево ова ќе бидат вклучени разни експерти за облата на овошјето и зеленчукот. (слика од Билтенот)

Беа организирани шест обуки за асоцијации на фармери коишто се основани со помош на КРЦ во претходната година. Обуките беа специфични, поврзани со потребите на асоцијациите на фармерите. Исто така КРЦ додели 6 гранта за различни асоцијации на фармери кои беа наменети за техничка опрема.

Покрај обуките, беше обезбедена и директна техничка помош на земјоделците кои покажаа интерес за подобрување на нивната работа на фармите. Ова вклучи: советување за правилна документација, евиденција и анализа на производството, развој на работниот план итн. Беа организирани студиски посети на позитивни примери, помеѓу производителите на исти производи во Косово.

КРЦ финансиски поддржи 2 локални иницијативи во регионот на Гаковица (претставници на општината, селски одбори, одбори во супурбаните подрачја и др.) за поправка на јавната инфраструктура (училишта, амбуланти, детски игралишта).

Ние сме со вас (НСВ)

Јакнење на капацитетите

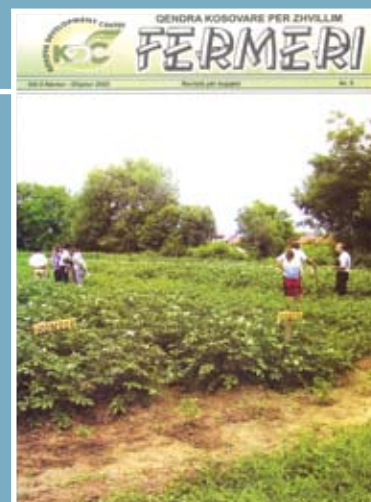
Целта на проектот беше институционален развој и организациско јакнење на персоналот и управувачките структури на организацијата, според скроена програма произлезена од Мисијата за оценка на потребите, спроведена во јануари оваа година, од домашни независни консултанти.

Активностите опфатија спроведување на обуки на членови на персоналот и управните структури; печатење на годишен извештај на организацијата како основа за транспарентност наспроти донаторите, целната група и други релевантни актери, како и годишна ревизија за 2002 и 2003.

Поддршка на програми

Целта на проектот е институционален развој и организациско јакнење на локалните НВО. Целно подрачје беше дел од југоисточно Косово, каде што МЦМС беше активен во периодот 1999-2001. Тоа го опфати поширокиот регион на Гаковица, Ораховец, Призрен и општината Драгаш.

Со проектот беа спроведени три обуки за раководење со проектен циклус (РПЦ), како и НСВ обезбеди индивидуални совети за други

➤ Билтен наменет за земјоделците

НВО во текот на целиот период на програмата. Беа испечатени три броја на билтен на НВО, фокусиран на областа на југоисточно Косово. Ние сме со вас во овој период 2003-2004 работеше на четири теми како: коалиции и мрежи на НВО; законска рамка за НВО; даночна политика која се однесува на НВО; и подигнување на свеста за улогата на секторот на НВО. Беа организирани работилници и отворени дебати на овие теми.

Косовска женска иницијатива (КЖИ)

Јакнење на капацитетите

Целта на проектот беше институционален развој и организациско јакнење на персоналот и управувачките структури на организацијата, според скроена програма произлезена од Мисијата за оценка на потребите, спроведена во јануари оваа година, од домашни независни консултанти.

Косовска женска иницијатива спроведе обука за членови на персоналот и управните структури, според планот за градење капацитет; печатење на годишен извештај на организацијата како основа за транспарентност наспроти донаторите, целната група и други релевантни актери; годишна ревизија за 2002 година и полугодишна ревизија за првата половина на 2003 година, од надворешна куќа за ревизија, со цел да се провери функционирањето на финансиските процедури во организацијата; како и годишна ревизија за 2003 година која се спроведе во март 2004 година.

Поддршка на програми

Оваа компонента беше спроведена од локалниот партнер КЖИ. Целта на проектот беше развој на граѓанското општество со фокус на женските прашања.

Активностите беа спроведени во дел од југоисточно Косово, кадешто МЦМС беше активен во периодот 1999-2001. Тоа го опфати поширокиот регион на Ѓаковица, Ораховец, Призрен и општината Драгаш. Некои од активностите беа фокусирани во повеќе региони со специфична целна група.

Во рамките на проектот беа одржани шест дебати за подигнување на јавната свест на општата јавност за улогата на жената во општествените процеси. Беа одржани две обуки за јакнење на капацитетите на женските групи, две обуки за локалната власт, една обука за јавната администрација, една обука за односи со јавноста и шест работилници за целната група.

Поддршката на Косовска женска иницијатива беше стопирана во 2004 година, поради внатрешни структурни промени во организацијата и поделбата во два независни субјекти, Косовска женска иницијатива и Косовска женска иницијатива – Нова Визија.

➤ Признание за МЦМС од косовските партнери

НА КОСОВО НÈ ПАМЕТАТ ПО ДОБРО

Сеќавања од Косово

Работата во Косово беше една од највпечатливите епизоди во мојот живот.

Одлуката да го прифатам предизвикот, во август 1999 година, зрееше подолго време, а веројатно главниот момент кој доведе до неа, се случи околу пет месеци претходно, на почетокот на НАТО бомбардирањето на СР Југославија. Тоа беше на роденден на некое од децата на моите средношколски пријатели, каде за прв пат со нив разговаравме за тогашната криза - самото бомбардирање, праведноста на интервенцијата, ситуацијата со бегалците на Блаце, односите меѓу Србите и Албанците во Косово, претстава/стереотипите за „нашите“ Албанци. Се изненадив (најблаго речено) од разликата во дискусиите, ставовите, па и самата терминологија, меѓу мене и моите пријатели. Забележав дека петгодишното искуство во МЦМС и можноста да се работи со многу различни групи на луѓе (етнички мешани средини; рурални/урбани; промотори на правата на маргинализираните групи - Роми, жени и скептици по тие прашања) значително ја зголемило мојата толеранција на различностите и способноста да ги разберам и прифатам „другите“. Тогаш сфатив дека сакам и треба да продолжам во таа насока, а и дека со стекнатото искуство, можам да придонесам во надминување на разликите во разбирањата меѓу различните групи.

Се сеќавам на ситуацијата во Косово во есента 1999 година. Почнувајќи од избегнувањето на дупките направени од НАТО бомбите, на и така веќе руинираните патишта, во кои очигледно ништо не било инвестирано од кога биле направени. Или, долгите патувања по таквите патишта и чекањето на привремените мостови и на граничните премини. Потоа, употребата на сателитски телефони, како единствен можен начин на комуникација, па завршувајќи со условите на работа во канцелариите и живеалиштето - најчесто без вода и струја, со бучни бензински генератори и со кумбиња на дрва, за да се неутрализираат температурите од -20°C .

Таквата состојба веќе беше доволно „авантуристичка“, но и низ самата работа имаше многу предизвици. За мене беше делумен културен шок уште првото патување во Косово, кога очекував доминантно албански етнички и муслимански верски симболи, а

ја здогледав силно осветлената православна црква во центарот на Призрен. Или пак, возењето низ главната улица - „корзото“ на Ѓаковица, полна со млади, модерно облечени, момчиња и девојки, без никакви траги од традиционалните верски правила на облекување.

Имаше и предизвици од безбедносен карактер - телефонски закани до некои колеги, како и упад во канцеларијата на вооружени лица. Сепак, претставниците на општината и локалната полиција успешно се справија со нив. За мене беа впечатливи и посетите на српските енклави Ораховац, Штрпце или Грачаница, со можноста да остварувам комуникација од двете страни на безбедносните барикади на НАТО силите и да придонесувам за воспоставување на прекинатите врски меѓу поранешните комшии и пријатели.

Се сеќавам и на пожарот во спортската сала „Боро и Рамиз“ во Приштина, како и „црниот хумор“ потоа - дали изгорел делот на Боро, или на Рамиз? Јас имав слична приказна - кога еден британски хуманитарен работник, објави свој текст на интернет „Цикле и Фатмир“, потенцирајќи ја мојата соработка како етнички Македонец, со колегата - етнички Албанец. Впечаток ми остави и изјавата на нашиот домаќин во закупената куќа во Ѓаковица - Агрон Полошка, по расправата за патот кон независноста на Македонија и повлекувањето на сето оружје на југословенската армија, кога рече „треба да подигнете споменик од 30 метри, што поминавте низ тоа без војна“.

Расправите во Косово на темите зависност - независност, се конкретизираа во 2001 година, кога МЦМС одлучи да ја затвори својата оперативна канцеларија и да продолжи со поддршка на три локални организации. Ние форсиравме нивна независност, а (на мое изненадување) тие преферираа „зависност“ од МЦМС. На крај дојдовме до најдобрата комбинација - меѓузависност, во која како рамноправни партнери и сега соработуваме на активности од заеднички интерес.

Да, тоа беа некои од моите сеќавања и искуства, од времето на големата хуманитарна операција кога МЦМС, заедно со уште 360 други меѓународни организации даде придонес за обновувањето на Косово.

Времето кога со интензивен ангажман, во краток период и тешки услови, помогнавме на 350 семејства да ги обноват своите куќи, неколку илјади лица да се прехранат за време на првата зима по кризата, всушност - седум села со сите свои жители да го обноват својот живот.

Зошто сето ова го правевме?

Читајте во приказната на Алек!

Александар Кржаловски

*Координатор на програмите на МЦМС
во Косово во периодот 1999-2001*

Работа со многу предизвици

Крајот на 2001 година ме донесе пред интересна одлука, дали да се пријам или не за работа на Косово, како претставник на МЦМС. Ми беше многу предизвикувачки да се пријам, но во исто време дилема дали времето поминато таму со организациите партнери ќе биде продуктивно и ќе вроди со плод. Сепак се пријавив. Ова за мене значеше доста дополнителен ангажман, и многу енергија. Една работа беше очигледна дека тоа што се обидувавме да го направиме во нашите обиди за развој на капацитетите на нашите три локални партнери, е само еден наш мал влог во развојот на граѓанското општество на Косово. Работата на почетокот беше како да почнеш да се грижиш за мало дете или дете во пубертет, мислата дека се знаат и дека не им треба помош. Ова ја правеше работата уште попредизвикувачка, за мене и другите вклучени мои колеги од МЦМС.

Се сеќавам на еден момент кога зборував со трите локални партнери за потребата од стратешки планови и размислување за промени, затоа што само така може да се бориш со новите предизвици кои се појавуваат. Им изгледаше дека ние зборуваме за нешто што е далеку од нивните потреби. После неполна една година, две од трите организации почнаа да зборуваат на оваа тема, почнаа да размислуваат стратешки за нивните понатамошни насоки. Ние од МЦМС нормално бевме таму за да им помогнеме, да им помогнеме со нашето искуство во изнаоѓање на патот кој нив и нивните целни групи ќе ги задоволи. Сега и трите локални партнери се добро претпознатливи организации, во разни области на делување КДЦ во областа на земјоделието, WAWY - во развојот на граѓанското општество преку јакнење на капацитетите на ГО и инситуциите на локалната самоуправа, а третиот партнер КЖИ која после вантрешни структурни промени се подели во КЖИ И КЖИ - Нова визија се претпознатливи во решавање на проблеми поврзани со родовите прашања.

Фатмир Битиќи

*Координатор на програмите на МЦМС
во Косово во периодот 2002-2004*

➤ Александар со жителите од село Бачка, Драгаш

Приказна на Алек

По игра на судбината пред точно пет и пол години се вработив во МЦМС. Мојот прв ангажман беше на 5 август 1999 година во Косово, во градот Гаковица.

Скоро сите мои познати, пријатели и роднини, мојата одлука да појдам во тоа време на тоа место, ја толкуваа како не разумна. Рака на срце во еден момент почнав и самиот да се колебам, но сепак отидов. Нормално со страв.

Кога пристигнав таму не очекуваше многу работа па немав време да ја преиспитувам мојата одлука. Моите најблиски соработници беа Албанци. Моите колеги беа Албанци. Крајните корисници на помошта што ја дистрибуиравме беа Албанци. На почетокот бев еден од двајцата православни христијани во Гаковица.

По две години, заминав во српската енклава Штрпце. Моите соработници беа Срби, крајните корисници на помошта што ја дистрибуиравме беа Срби.

Во 2001 година се вратив во Македонија. И нас не снајде слична судбина. Започна воениот конфликт. Работев со внатрешно раселените лица – Македонци. Моите соработници беа Македонци, крајните корисници на помошта што ја дистрибуиравме беа Македонци.

Во овие пет-шест години работев и со Албанци и со Македонци и со Срби. Нивните физиономии се разликуваа, нивната вероисповест беше различна, ама нивните маки беа исти. Велат, ни браќата не се исти, прстите на раката не се исти, ама овие луѓе беа исти.

Таму бев претставник на МЦМС или како на Косово не викаа ЧМБН (QMBN), т.е. “basa Aleki prej QMBN”.

Деновите со колегите од одделението за информации повторно бев во Косово. Кога стигнавме таму не знаев како ќе не прифатат, но сомнежите исчезнаа. Сите, ама сите, се сеќаваа и не помнеа по добро. Со насмеани лица зборуваа за МЦМС.

Неможам да ви го опишам чувството што ме обземаше во тие моменти. Чувство што го обзема човека кога ги гледа позитивните резултати од она што го работел.

Мислам дека ние, МЦМС, им го продолживме животот на сите оние страдни луѓе и тоа во моментите кога им беше најтешко. Верувам дека им било тешко кога морале да ги напуштат своите домови, но уште потешко е кога човек ќе се врати и кога мора да направи нешто од она што останало од неговата куќа што ја градел цел живот.

Ги поздравувам сите оние кои имаа потреба од нашата помош, сите оние кои им помогнавме, сите оние кои не паметат или веќе со времето не заборавиле, и сите оние што кажаа убави зборови за нас.

Бидете живи и здрави, и да не даде Господ повторно да имате потреба од таков вид на помош од наша страна. Останете со здравје.

Александар Стевановски
Соработник на проекти во МЦМС

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ

МЦМС ги следи своите постигнувања со ситем за набљудување на проектното портфолио, како и со специфични евиденции за поединечните продукти. Следењето на проектното портфолио МЦМС го прави преку неколку параметри: сектор, програми, локација, целна група и инструмент. Во овој преглед се прикажани резултатите по некои од овие параметри, во табеларни прегледи по години. **МЦМС во петгодишната работа на Косово реализира 120 проекти, со вкупен буџет од 458 милиони денари или околу 7 милиони евра.** Во табелата број еден се прикажани проектите реализирани по сектори и години. Над 50 отсто од реализираните проекти зафаќаат од секторот граѓанско општество, па потоа следат земјоделство, итна помош итн.

Табела 1

Број на проекти по сектори во периодот 1999-2004

Сектор	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Вкупно
Водоснабдување и санитација		1		3	2		6
Вработување и генерирање приходи	1						1
Граѓанско општество и демократија	11	17	3	27	5	1	64
Итна помош	11	2					13
Земјоделство	5	8	2	10	1		26
Социјални активности	2	4		4			10
Вкупно:	30	32	5	44	8	1	120

Доминантно употребуван инструмент во програмите на Косово, но и општо во МЦМС, е финансиската поддршка.

Табела 2

Број на проекти по инструменти во периодот 1999-2004

Инструменти	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Вкупно
Финансиска поддршка	26	22	5	12	8		73
Заем							
Обука	2	8		20			30
Информации	2			6		1	9
Застапување/лобирање		2		6			8
Вкупно:	30	32	5	44	8	1	120

34

Целна група	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Вкупно
Жени	1	3		8	1		13
Селани		7			1		8
Етнички малцинства		2		2	2		6
Деца и младина	3	1					4
Маргинализирани групи		4					4
Бегалци и раселени лица	15	1	2	10			28
Општа	11	14	3	24	4	1	57
Вкупно:	30	32	5	44	8	1	120

Табела 3

Број на проекти по инструменти во периодот 1999-2004

Распоредувањето по целна група е направено во наведените категории според доминантното учество на корисниците во проектите. Во случаите на повеќекратна ранливост (припадност во две или повеќе од наведените категории, на пример млади горански жени во рурални средини) на корисниците, сметана е само една, најрелевантната во однос на бројот на корисниците и видот на активности.

ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАЈ

ПРИХОДИ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Вкупно
Interchurch Organisation for Development Cooperation	5,436,607	155,245,149	3,250,000	20,675,500	21,612,175		176,983,277*
Dutch Interchurch Aid	71,704,717	6,964,356					78,669,073
ACT Netherlands		3,999,485	13,461,211				17,460,696
Christian Aid	26,911,499	19,591,165					46,502,664
Norwegian Church Aid	20,353,035						20,353,035
DanChurchAid		931,001	12,321,033				13,252,034
Swiss Interchurch Aid	2,379,229	12,093,738					14,472,967
Diakonisches Werk	7,751,070			3,052,275			10,803,345
Lutheran World Relief	14,281,828	18,875,937					33,157,765
Lutheran World Federation	6,407,134						6,407,134
United Church of Canada	811,642						811,642
Presbyterian Church	23,944,012						23,944,012
United Church of Christ Japan	1,692,371						1,692,371
Regional Environmental Center		550,664					550,664
Сопствени и вонредни приходи	4,957,026	4,497,822			345,666	3,859,491	13,660,005
ВКУПНО ПРИХОДИ	186,630,170	222,749,317	29,032,244	23,727,775	21,957,841	3,859,491	458,720,684
РАСХОДИ							
Реконструкција на куќа	66,197,990	66,492,522					132,690,512
Јавна инфраструктура	2,120,708	1,434,856					3,555,564
Социјални активности	8,912,488	8,440,439					17,352,927
Дистрибуција на храна	47,996,550						47,996,550
Помош за земјоделството	22,977,572	64,817,615	18,437,916				106,233,103
Генерирање на приходи	3,689,183						3,689,183
Развој на граѓанско општество	1,948,191	4,619,245	2,707,467	15,742,136	19,940,351	493,730	45,451,120
Медиуми и информации	4,408,696	2,292,012					6,700,708
Резервни активности (контингенти)	4,617,619						4,617,619
Логистичка поддршка	6,579,005						6,579,005
Вкупно директна помош	169,448,002	148,096,689	21,145,383	15,742,136	19,940,351	493,730	374,866,291
Оперативни трошоци	17,265,120	45,416,474	8,929,692	7,156,126	3,608,680	673,610	83,049,702
ВКУПНО РАСХОДИ	186,713,122	193,513,163	30,075,075	22,898,262	23,549,031	1,167,340	457,915,993
РАСХОДИ	-82,952	29,236,154*	-1,042,831	829,513	-1,591,190	2,692,151	804,692

* Билансот во 2000 година, потекнува до ICCO и е искористен за финансирање на програмите во Косово во следните години. Распоредувањето на средствата по години е задржано во табелата, но вкупната сума од ICCO е намалена за тој износ.

ОРГАНИЗАЦИЈА

МЦМС е основан на 14 декември 1993 година. Седумте основачи и три други членови, го сочинуваат првиот Извршен одбор, со мандат од една година, кога е воспоставена управната и раководната структура на МЦМС: Собрание, Извршен одбор и Стручна служба, раководена од програм-директорот. Тогаш, во 1994 година, извршена е и регистрацијата на МЦМС.

СОБРАНИЕ/СОВЕТ

Највисок орган на управување на МЦМС е Собранието/Советот. Советот ги има следните надлежности; го донесува, изменува и дополнува Статутот; ја донесува генералната политика и стратегија; донесува годишен извештај од независниот ревизор; избира членови на Управниот одбор; одлучува за спојување со друга фондација и за членување на МЦМС во домашни и меѓународни сојузи и организации; врши и други работи согласно со Статутот и со општите акти на МЦМС.

ИЗВРШЕН/УПРАВЕН ОДБОР

Членовите на Собранието/Советот избираат Извршен/Управен одбор од 10 члена. Вкупно 19 лица биле членови на одборот во периодот 1993-2003. Управниот одбор на МЦМС: донесува перспективни и годишни програми и планови за работа; донесува финансиски план; усвојува годишна сметка; одлучува за средствата на МЦМС во рамките на финансискиот план; одлучува за воспоставување награди и признанија; донесува акти со кои се уредува работата на Извршната канцеларија; именува Извршен директор; основа трговски друштва и други правни лица.

Состав на Управниот одбор во периодот од 1998-2004

Мирко Спироски
Иван Тулевски
Наташа Габер – Дамјановска
Теута Крашница - Чучкова
Драги Костадиновски
Зејнула Фазлиу
Зоран Костов
Михаил Цеков
Мухамед Точи
Нурије Кадриу
Букурие Бајрами
Билјана Герасимовска – Китановска
Свето Стефановски

ИЗВРШНА КАНЦЕЛАРИЈА

Извршната канцеларија ги врши раководните, како и стручните и административните работи, односно ги води дневните работи, ги сервисира органите на МЦМС и ја администрира политиката и програмите од нив.

Преглед на персоналот кој работел во периодот 1999-2004

Извршен директор

Сашо Клековски

Развој

Роман Пападимитров
Ацо Кочовски, Димче Митрески
Љупчо Кочовски, Мирјана Фотевска
Никола Икономов, Владимир Лазовски
Нахида Зекирова, Александар Гумберовски
Александар Јовановски

Ишни операции 1999

Алберт Хани, Александар Курчиев
Елисавета Бејкова, Гоце Солев
Горан Велковски, Синиша Стојкоски
Костадин Граматиков

Вработување

Тетјана Лазаревска
Јоана Јосифовска, Емина Махмутовиќ
Хамси Бехлули, Лара Крстева-Ичокаева
Љупчо Тошев, Васил Миновски
Влатко Данилов, Лазар Неданоски
Афродита Муслиу, Соња Јовановска
Лирум Хајредини

Граѓанско опшестество

Луција Поповска
Сунчица Саздовска, Валентина Чичева
Горан Булдиоски, Лилјана Алчева-Јовановска
Фатмир Битики, Калин Бабушќу
Неда Малеска Сачмароска, Александар Стамболиев
Куштрим Хоџа, Флорент Бајрами,
Емина Нурединоска, Кренар Кука

Ишни и меѓународни програми

Александар Кржаловски
Александар Стевановски, Салих Алили
Горѓи Тане, Тахир Нухи
Тања Хафнер, Дервиша Хаџиќ
Миодраг Колиќ

Информации

Гонце Јаковлеска
Анета Трајковска, Даниел Медароски
Јане Стефанов, Крешник Ајдини
Дарко Димитровски, Сузан Шаќир-Сулејмани
Грамос Шабани, Филип Стојановски
Даниела Стојановска, Адис Рахиќ

Администрација и финансии

Александар Бужаровски
Тони Гицев, Весна Богдановска
Данило Митов, Марјан Димитров
Мирјана Куновска, Милка Миова-Божиновска
Билјана Вучуревиќ

Канцеларии во Гаковица и Драгаш 1999-2001

Еранда Кумнова
Рајмонда Пурини
Исмет Исуфи
Ардита Ризваноли
Авни Касумај
Куштрим Куќи
Мевлије Дафота
Леонора Кулудра
Петрит Зрза
Ил Барди
Алберт Дафота
Вегим Нура
Астрит Дафота
Хусеин Исмаили
Авди Феризи
Едмонд Кулудра
Арбана Жара
Бујар Бунари
Африм Руди
Сеат Нухиу

РЕКОА ЗА НАС

За да се опише МЦМС, можеби најдобро да се пренесе она што го кажале другите за МЦМС: оценители, партнери и соработници.

ОЦЕНКИ НА ПРОГРАМИТЕ НА КОСОВО

Оценки на програмите на АЦТ во Косово (2000-2002)

МЦМС учествуваше и во три оценки на АЦТ, за операциите во Македонија и во Косово од 1999 до 2001 година. Главните наоди во однос на МЦМС беа: иновативност во дизајнирањето на поддршката; и уникатност на сопствениот позитивен пример за можна соработка на луѓе од различно етничко и верско потекло во балканскиот контекст.

Присуството на МЦМС во Косово беше предизвик самиот по себе. Како што истакна еден оценувач на програмите на АЦТ Косово во Косово, тимот за оценка беше импресиониран што словени муслимани (Горани) во далечниот регион на Драгаш се помогнати од МЦМС (главно православни, етнички Македонци во персоналот од Скопје) со локален персонал составен од етнички Албанци. Со својот ангажман, МЦМС даде пример за добрососедска регионална соработка.

Транзиција во Косово (ТКС), Мокоро (В.Британија), 2002 година

МЦМС успеа да им помогне на трите НВО да инкорпорираат некои од составните елементи за ефикасен менаџмент - одговорни структури, ефикасен финансиски менаџмент, известувачки капацитет, рутини за зачувување на документацијата. Потребен е скроен пристап кон потребите за градење капацитети, на секоја поддржана организација поединечно.

ЛОКАЛНИ ПАРТНЕРИ

„Во месец август 1999 година во мојот кабинет, како тогашен претседател на Собранието на општина Ѓаковица, ги пречекав претставниците на МЦМС. Во почетокот имав резерва, бидејќи многу организации ветуваа итна помош. Им предложив да ја помагаат реконструкцијата на куќите во уништените села од војната Шќипоња (Јабланица), Смолица, Поношец и др. во општината Ѓаковица. Приодот во реализација на овие проекти беше многу сериозен од страна на МЦМС и пред да стигне зимата беа реализирани со големо посветување од нејзините вработени. Во сеќавање ми остана ангажманот на МЦМС во финансиската поддршка на млекарницата „Голај“. Како претпријатие, тоа отвори перспектива и ги врати надежите на овие села. Во тие тешки денови на управување на МЦМС секогаш ќе се сеќаваме како на почитуван партнер.“

Мазлом Кумнова, поранешен претседател на Собранието на општина Ѓаковица

„МЦМС е добро позната организација во Косово и таа ќе биде запаметена таква засекогаш. Во периодот на најтешките времиња низ кои поминуваше Косово, МЦМС беше длабоко инволвиран да помогне. МЦМС и неговите членови беа многу ангажирани да помогнат во целиот регион. Нивните ангажмани беа различни, она што тие го имаат направено посебно се однесува на наречената итна фаза. Ангажманите беа со различен карактер, но многу битни.

Ако се случи некој да помине низ регионот, тој секаде ќе забележи траги што ги има оставено МЦМС. Трагите не се само со симболично значење, ниту само од материјално. Многу повеќе е влијанието врз чувствата и мислите на луѓето. Едноставно, и кога најобичен човек ќе се праша за МЦМС, ќе ви каже многу за МЦМС. Зборовите од луѓето ќе бидат скоро засекогаш исти: благодарам МЦМС.

Работејќи како член на локалниот персонал во Ѓаковица, имав можност не само да работам и да ги исполнувам своите обврски, туку и да постигнам многу повеќе. Сашо, Александар, Фатмир и сите останати вработени во МЦМС, покрај инвестициите и помошта којашто ја овозможуваа, тие исто така инвестираа и во луѓето. Тие започнаа да н# обучуваат на различни теми, посебно од областа на 'граѓанското општество'.

Како резултат на тоа, КРЦ е една од најуспешните ЗГ во Косово. С# започна со тоа што КРЦ беше основана со грант додален од МЦМС. Понатаму следуваше брз развој. КРЦ континуирано беше помагана и стигна на ова ниво каде што е сега.

Ја користам оваа можност која случајно се совпаѓа со крајот на годината да ги изразам моите честитки за 5-годишнината од присуството на МЦМС во Косово со желби за голем успех.

МЦМС е меѓународна организација којашто ќе има голема улога во понатамошниот развој на регионот и Европа. Се надеваме дека во овие процеси КРЦ ќе биде заедно со МЦМС.

Уште еднаш честитки!"

Исмет Исуфи, извршен директор на Косовскиот развоен центар (КРЦ)

„На почетокот кога МЦМС започна со активностите на Косово бевме една мала група на луѓе, кои успеавме да ја координираме добро работата. Имавме добри односи со меѓународниот персонал иако тие беа Македонци. На почетокот беше тешко, но успеавме со работа да ги надминеме овие бариери. МЦМС во тоа време започна и со градење на капацитетите на локалниот персонал. МЦМС имаше доверба во нас кога ни допушти да раководеме со проектите. Како резултат на ова се роди идеата за основање на организацијата. Сега после сите овие години работа на различни проекти, мислам дека сме го подобриле администрирањето. Како персонал научивме како да извршиме мониторинг и евалуација на проектите. МЦМС ни помогна во градење мостови со други донатори. Научивме да комуницираме со локалната власт. Ние сме млада организација, но стекнавме големо искуство за толку краток период.“

Ардита Ризваноли, претседателка на
Косовска женска иницијатива – Нова визија

„Соработката со МЦМС започна во септември 1999 година. Во декември истата година со МЦМС го спроведовме првиот проект. Во 2002 година беше одлучено Ние сме со вас да биде партнер на МЦМС за прашања од цивилното општество. Во рамките на програмата спроведовме разни активности како обуки, лобирање, отчетност на граѓанските организации кон јавноста. Во изминатите пет години МЦМС стана многу познат во Косово. А и ние успеавме да изградиме доверба кај другите. Среќен роденден и многу успеси во иднина.“

Луан Гола, програм менаџер во Ние сме со вас

„Во август 1999 година започнаа активностите за анализа на општините каде МЦМС би можел да дејствува. Регионот на Дуќаѓин имаше многу оштетувања. Тогаш МЦМС одлучи седиштето на канцеларијата да биде во Ѓаковица, која би ги покриела општините на Ѓаковица, Призрен, Дечане. Втора фаза беше реконструкцијата на оштетените куќи. Беше дадена помош и во полето на земјделството и граѓанското општество. Имаше голема соработка со локалните и меѓународните институции. Основните знења ги добивме од МЦМС, како и од обуките и искуството од работа. МЦМС е голема организација, не само во Македонија, туку и во регионот. Научените лекции од работењето со МЦМС ќе ги спроведуваме во иднина. Иако сега се осамостоивме како организација, ние продолживме со истиот обем на активности. Ви благодариме за сето тоа што го направивте за нас.“

Еранда Кумнова, претседателка на Косовска женска иницијатива

„МЦМС беше присутен во општина Драгаш веднаш по завршувањето на војната во 1999 година. Соработката со неговите претставници беше многу отворена, пријателска и со разбирање. Беше многу пријатно да се соработува со Никола и со Ѓерѓ. Благодарни сме и ќе ни остане во долго сеќавање дека ни помогнавте во најтешките моменти. Ви пожелувам многу успех во понатамошната работа и богато одбележување на петгодишнината, на која многумина би ви завиделе.“

Ирфан Ибрахими, Собрание на општина Драгаш

„Во моментите кога во Индустијата за градежен материјал - Гаковица правевме големи напори за активирање на фабриката, имаше многу ветувања од различни странски организации, но токму ветувањето на МЦМС за помош, беше брзо и ефективно реализирано, со основните потреби за активирање на печката за цигли. Односно, започна производството во време на голема побарувачка за градежен материјал за обнова на Косово по војната. Во изминатите пет години го зголемивме капацитетот на производство, а со тоа и квалитетот и аплицирање на современи методи во продажбата на нашите производи. Ви благодариме за вашиот придонес и за тоа што со ваша помош го постигнавме во изминатиот период“.

Оливер Цури, директор на ИГМ

„Нашата организација работи на територијата на општина Штрпце од 2000 година. Во времето после војната на Косово, и од посетоето на нашата организација па се до денес, на овие простори не се случило да се појават организации од типот на МЦМС, како по начинот на работа така и по помошта која ја добивме.“

Единственото нешто што се појавило по војната е присуството на МЦМС. Таа беше единствената организација која пред се од нас побара, а благодарение на Господа и не пронајде, и ни понуди соработка. Тоа што го направи МЦМС за нашите 13 села во општина Штрпце, мислиме дека ни ние самите не можевме да се сетиме или да направиме подобро дури ни за себеси. Во името на организацијата и на сите жители на нашата општина сакаме да им се заблагодариме на МЦМС за дадената помош. Ни беше драго што имавме таков партнер, која преку хуманитарната работа, ни помогна многу да научиме од тоа. И ден денес старите, младите зборат за МЦМС, за Алек, човеокот кој пожртвувало и несебично работеше рамо до рамо и во најтешките временски услови. Господ нека го чува МЦМС и сите нејзини вработени“.

Милосављевиќ Мирослав, потпретседател на граѓанската организација „Бољи живот“, Штрпце

„Нашата општина во периодот по конфликтот во 1999 година беше во многу тешка состојба. Помошта која пристигна од Македонија не изненади сите, тоа беше нешто кое нема да го забораваме никогаш. Нејзиното присуство во општина Драгаш измени многу нешта во нашиот живот. До нејзиното појавување немавме слушнато ништо, но потоа дознавме дека згрижила многу беглаци од Косово. Нема да забораваме на дистрибуираната хуманитарна помош, изградениот водовод во нашето село, како и низ адруги активности. Ви благодариме од се срце.“

Нухија Тахировци, општина Злипоток

Издавач

Македонски центар за меѓународна соработка

Извршен директор на МЦМС и Главен и одговорен уредник

Сашо Клековски

Уредник

Грамоз Шабани

За монографијата придонесоа

Гонце Јаковлеска
Александар Кржаловски
Фатмир Битиќи

Лектор и коректор

Даниел Медароски

Дизјан и подготовка

Кома, Скопје

Печати

Боро Графика, Скопје

Тираж

600 копии

Адреса

Македонски центар
за меѓународна соработка
ул. „Никола Парапунов“ бб,
п.фах 55 1060 Скопје
Република Македонија
e-mail: mcms@mcms.org.mk
www.mcms.org.mk
www.graganskisvet.org.mk

CIP - Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

341.232:061 (497.7) (497.115) „1999/2004“

5 години МЦМС на Косово: 1999-2004 / [главен и одговорен уредник Сашо Клековски ; уредник Грамоз Шабани]. - Скопје : Македонски центар за меѓународна соработка. 2005. - 44 стр. : илустр. во боја ; 21 цм

ISBN 9989-102-17-1 (МЦМС)

1. Клековски, Сашо

а) Македонски центар за меѓународна соработка - Косово
- 1999-2004

COBISS.MK-ID 63066634

